

Uredništvo - uprave: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 16 lir, za inozemstvo 31.50 lir.
Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inzerate
Zastopstvo za oglašje iz Italije in inozemstva ima: UPI S. A. Milano

DECEMBER - 1943

4

SOBOTA

53 Abschüsse bei Terrorangriff auf Berlin

Erfolgreiche deutsche Gegenangriffe an der Ostfront
Wirkungsvoller deutscher Nachtangriff auf Bari

Aus dem Führerhauptquartier, 3. Dez. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Infolge der anhaltend starken Regenfälle liessen die Kämpfe im Süden der Ostfront gestern an Heftigkeit nach. Nur in der Einbruchsstelle südwestlich Kremenetschug und im Raum von Tscherkassy herrschte lebhaftes Kampftätigkeit. Es wurden 26 Sowjetpanzer abgeschossen.

Im Mittelabschnitt war der Druck des Feindes gegen unsere Stellungen im Raum von Gomel schwächer. In den zähen und erbitterten Abwehrkämpfen der vergangenen Tage haben hier die Mainfränkische 4. Panzerdivision unter Generalleutnant von Saucken und die Bayerische 296. Infanteriedivision unter Generalleutnant Kullmer bei schwierigen Kampfverhältnissen alle Durchbruchversuche der Sowjets vereitelt.

Westlich Smolensk setzten die Sowjets ihre Angriffe fast ohne Unterbrechung fort und warfen neue Verbände in den Kampf. In harten aber erfolgreichen Kämpfen wurden die Angriffe von 31 immer wieder anrennenden feindlichen Schützendivisionen und von starken Panzerverbänden blutig abgeschlagen.

Südwestlich und westlich Nowel machten die eigenen Angriffe trotz zähen feindlichen Widerstandes weitere Fortschritte.

Von der übrigen Ostfront werden keine besonderen Ereignisse gemeldet.

An der süditalienischen Front lag auf unseren Stellungen im Westabschnitt während des ganzen Tages starkes Artilleriefeuer. Im Ostabschnitt führte der Feind zahlreiche starke Angriffe, die in erbitterten Kämpfen unter Abriegelung örtlicher Einbrüche aufgefangen wurden.

Über der gesamten Front herrschte lebhaftes beiderseitige Fliegertätigkeit. Bei zahlreichen Angriffen britisch-nordamerikanischer Fliegerkräfte wurden 16 feindliche Flugzeuge abgeschossen.

In der Nacht zum 3. Dezember griffen starke deutsche Kampffliegerverbände den feindlichen Versorgungsstützpunkt Bari in Apulien an und verursachten durch Bombentreffer im Hafengebiet nachhaltige Zerstörungen. Nach bisher vorliegenden unvollständigen Meldungen wurden zwei Frachter versenkt. Zwei andere mit Treibstoff oder Munition beladene Schiffe explodierten nach Bombentreffern. Zahlreiche weitere Frachter erlitten erhebliche Beschädigungen.

Starke britische Bomberverbände unternahmen in der vergangenen Nacht einen neuen Terrorangriff auf die Reichshauptstadt. Die schlagartig einsetzende Luftverteidigung fügte dem Feinde erhebliche Verluste zu. 53 der feindlichen Bomber wurden abgeschossen.

In Westdeutschland entstanden durch Bombenwürfe einzelner Störflugzeuge keine nennenswerten Schäden.

53 letal sestreljenih pri terorističnem napadu na Berlin

Uspešni nemški protinapadi na vzhodnem bojišču
Učinkovit nemški nočni napad na Bari

Führerjev glavni stan, 3. dec. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Zaradi stalnih močnih nalivov je popustila silovitost bojev na jugu vzhodnega bojišča. Le v vdornem prostoru jugozahodno od Kremenčuga in na področju pri Čerkasih so se vršili živahni boji. 26 sovjetskih oklepnikov je bilo sestreljenih.

V osrednjem odseku je postal sovražnikov pritisk proti našim postojankam pri Gomelu slabši. V živavih in ogorčenih obrambnih bojih preteklih dni sta na tem odseku četrti morskofrankovska oklepna divizija pod poveljstvom generalnega poročnika von Saucka in 296. bavarska pehotna divizija pod vodstvom generalnega poročnika Kullmerja vkljub zelo težkim prilikam na bojišču preprečili vse sovjetske prodorne poskuse.

Zahodno od Smolenska so Sovjeti brez prestanka nadaljevali s svojimi napadi ter so vrgli v boj nove sile. V hudih, toda uspešnih bojih so bili krvavo odbiti napadi. 31 ih vedno znova navaljujotih sovražnih strelskih divizij in močnih oklepniških oddelkov.

Jugozahodno in zahodno od Nevela so lastni napadi vkljub žilavemu sovražnemu odporu nadalje napredovali.

Z ostalega vzhodnega bojišča ne javljajo o nikakih pomembnejših dogodkih.

Na južnoitalijanskem bojišču so ležale naše postojanke na zahodnem odseku ves dan pod močnim topniškim ognjem. Na vzhodnem odseku je izvršil sovražnik številne močne napade, ki so bili prestraženi v srditih bojih, v katerih so bili zavezani krajevni vdori.

Nad vsem bojiščem je vladala živahna delavnost letalstva. Pri številnih napadih britansko-severnoameriških letalskih sil je bilo sestreljenih 16 sovražnih letal.

V noči na 3. december so napadle močne jate nemških bojnih letal sovražno oskrbevalno oporišče Bari v Apuliji. Z bombami so povzročile v pristaniški četrti trajna razdejavanja. Po dosedaj dospelih nepopolnih vesteh sta bili potopljena dve tovorni ladji. Dve drugi ladji, natovorjeni s pogonskimi sredstvi ali z municijo, sta zaradi bombnih zadetkov eksplodirali. Številne nadaljnje ladje so bile obšutno poškodovane.

Močne britanske bombniške skupine so izvršile v pretekli noči nov terorističen napad na državno prestolnico. Protiletalska obramba, ki je nastopila bliskovito, je zadala sovražniku velike izgube. Sestreljenih je bilo 53 sovražnih bombnikov.

V zahodni Nemčiji ni zaradi bomb, ki so jih vrgla posamezna motilna letala, nastala nikaka pomembna škoda.

Saucklov poziv evropskim delavcem

Pariz, 3. dec. DNB. Generalni opolno-močenec za uporabo delovne sile pokrajinski vodja Sauckel je naslovil vsem delavcem in delavkam onih evropskih dežel, ki stoje pod zaščito nemškega orožja, torej tudi onih, ki skupno z Velikim nemškim Reichom sodelujejo proti boljševizmu in njegovim židovsko-kapitalističnim nalogodajalcem, poziv, v katerem pravi sledeče:

Geslo narodnosocialističnega Velikega nemškega Reicha za vse njegove delavce in za vse delavce Evrope se glasi: Socialistična pravičnost, zdravje in veselje do življenja. Tem največjim ciljem delavstva služijo ureditve Velikega nemškega Reicha. Vsak evropski delavec pa se mora zavedati, da mora z dobrim delom, hitrim tempom in izrednimi uspehi doprinesati svoj del k naporom, ki naj kmalu prinesejo zmagovalen mir močno preizkušeni, a tudi v preizkušnji obneslim se evropskim narodom.

Golufija s Sergijem razkrita

Beograd, 2. dec. DNB. Vsa boljševiška golufija s prejšnjim metropolitom in sedanjim sovjetskim patrijarhom je končno razkrinkana. »Novo Vreme« objavlja neko pismo umrlega metropolita Antonija, bivšega vrhovnega poglavarja ruske pravoslavne cerkve v inozemstvu, naslovljeno na Sergija. To pismo odkriva je desetletno pripadnost Sergija k boljševizmu. Ta je že leta 1933 poskušal razpustiti rusko cerkev v inozemstvu, katere sedež je bil v Sremskih Karlovcih, ker je brezbožni sovjetski oblastel zelo mnogo škodovala zaradi svojega odkritega nasprotovanja. Pismo, ki je bilo pisano l. 1933, zahteva izpustitev vseh cerkvenih knezov in resnično svobodo cerkve. Dalje zahteva, da se lahko vrnejo vsi ruski duhovniki, ki so pobegnili, in da jih GPU v tem primeru ne bo preganjala. Antonij ponavlja odločbe ruskega cerkvenega zbora v inozemstvu iz l. 1927, na katerem je bilo sklenjeno, da se prekine vsaka zveza z moskovsko cerkveno oblastjo in da se imenovanje metropolita Sergija za vrhovnega poglavarja ruske cerkve kot nezakonito ne prizna. Sergij na to pismo ni odgovoril.

Ameriška podmornica Wahoo potopljena

Stockholm, 3. dec. DNB. Reuter javlja iz Washingtona, da so tamkaj uradno objavili, da pogrešajo ameriško podmornico »Wahoo« ter da je smatrati, da se je podmornica potopila. »Wahoo« je bila ena izmed največjih podmornic ameriške mornarice ter jo je Roosevelt še pred kratkim zelo pohvalil.

Sovjetska industrija v izpraznjenih pokrajinah popolnoma uničena

Stockholm, 3. dec. DNB. Posebni poročevalec »Manchester Guardian« v Moskvi se je razgovarjal z raznimi strokovnjaki, ki so se vrnili z daljšega potovanja po Doneški kotlini in po drugih industrijskih področjih. Strokovnjaki so izjavili, da ni pri velikem nemškem odmiku ostalo praktično nepoškodovano niti eno samo podjetje sovjetske železne ali jeklene industrije. Vse visoke peči, priprave za valjanje, koksove peči, rudniške priprave itd. so bile tako temeljito uničene, da njihova obnova še leta ne bo mogoča. Vse to se je zgodilo na področju, kjer sta bili pred vojno dve tretjini sovjetske železne in jeklene industrije.

Ponovni teroristični napad na Turin

Rim, 2. dec. DNB. Včeraj so angleški letalci ponovno težko napadli Turin. V velikem številu so bile vržene razstreliline in zažigalne bombe različnih velikosti. Posebno težko škodo so pretrpeti gosti obljubeni predmetni deli, v katerih prebiva večina delavstva. Tudi v notranjosti mesta so bile povzročene velike škode. Število žrtev do sedaj še ni moglo biti ugotovljeno. Iz Genove pa poročajo, da so sovražna bombna letala včeraj preletela mesto v smeri proti mestu Sestri (Levant), ki je bilo težko bombardirano.

Kratka poročila

Istanbul, 3. dec. DNB. Po Reuterjevi vesti so prispeli Churchill, Roosevelt in Stalin v Tebris v Perziji.

Krakov, 3. dec. DNB. Po vrnitvi skupine časnika je iz taborišča, kjer trenutno žive prebegli vojaški divizije »Thadeus Kosciuszko«, poročali poljski tisk v generalnem guberniju obširno o osebnih vtisih, ki so jih dobili poljski novinarji med obiskom v taborišču in pri pogovorih z vojakmi.

Podrobno opisujejo poedinosti o ustanovitvi divizije »Thadeus Kosciuszko«. Še večje kot sledene muke je bilo duševno trpljenje, tako da med temi poljskimi vojakmi ni bilo nikogar, ki bi bil za stvar res navdušen. Obratno, ko bi lahko ušli iz tega pekla.

Berlin, 3. dec. DNB. Državni organizacijski vodja dr. Ley in državni tiskovni šef dr. Dietrich sta govorila na zasedanju urednikov nemških strokovnih časopisov o vlogi teh časopisov pri vodstvu delavstva v obratih.

Božilov in Šišmanov pred sobranjem

Sofija, 3. dec. DNB. Na svoji četrtkovni seji je Sobranje z govoroma ministrskega predsednika Božilova in zunanjega ministra Šišmanova zaključilo debato o odgovoru na prestolni govor.

Ministrski predsednik Božilov je govoril o bolgarski zunanji politiki ter dejal, da jo označujejo besedi »ljubezen do miru« in »pozornost«. Bolgarija neče niti pedi tuje zemlje, ne da pa tudi koščka svojih lastnih tal in bo branila svojo last z vsemi sredstvi. Bolgarija hoče zavarovati svojo neodvisnost in svoje blaginje. Tri in pol milijona ljudi je privedla na podlagi pravice samoodločanja, ki so jo proglasile svetovne velesile, nazaj v domovino. Nikdar se ne bo odpovedala uresničenju svojih minimalnih pravic, ker bi kaj takega sličilo samomoru. Nato se je ministrski predsednik obširno bavil z notranjo politiko in je izjavil glede ilegalnih akcij, da razpolaga vlada z zadostnimi sredstvi, s katerimi bo očistila deželo podtalnih elementov. Pripravljena pa je, da vsak čas posluša upravljene kritike, vendar pa so redki ilegali zgolj tuji agentje. O gospodarski politiki je dejal ministrski predsednik, da temelji na prizadevanju vlade, dvigniti z zvišanjem proizvodnje ljudske dohodke, s tem olajšati bremena, ki jih prinaša vojna, čim pravičnejše porazdeliti delovni čas, omogočiti pravočasno vnovčenje delniških kuponov in zatreti črno borzo. Z davčnim sistemom in s finansiranjem notranjih posojil skuša vlada nevtralizirati presežek kupne moči ter s tem ponovno vzpostaviti normalno razmerje med prodajno vrednostjo in kupno močjo. Podrobno se je bavil ministrski predsednik z zakonom o obdavčenju vojnih dobičkov in je ugotovil, da njegovi uspehi zaenkrat nikakor niso bili zadovoljivi. V finančni politiki bi bilo treba morda še kaj izpopolniti, vendar je Bolgarija glede na razmere, v katerih živi, naredila zelo veliko. Preč problem je vprašanje državnih uradnikov. Ministrski predsednik je opozoril na obširne ukrepe v korist uradništvu. Ob koncu je podčrtal, da vlada ne stremi po moči ali slavi, temveč po samopodržovanju in odpovedi, ki ju je pokazal zgled kralja Borisa, ki je umrl kot mučenik pri svojem delu za združenje Bolgarije.

Zunanji minister Šišmanov je poudaril v svojem govoru, da bo bolgarska zunanja politika sledila poti, ki jo je začrtal kralj Boris. Ministrski predsednik je jasno in razumljivo očrtal smernice bolgarske politike, ko je v svojem govoru ob priliki zračnega napada na Sofijo dejal, da je bil bombardiran narod, ki ni storil nikomur nič hudiga in ki ne zahteva ničesar tujega. Te besede so popolnoma pravični izraz stremljenj bolgarskega naroda. Geslo bolgarske zunanje politike se bo

tudi v bodoče glasil: »Čim več pozornosti, čim manj alarma.« Minister je spomnil poslance, kako so v dobi, ki je sedaj končno že pretekla, postopala z Bolgarijo tedanje zmagovalke v neuiljski pogodbi. Bolgarski narod se ne bo mogel nikdar odpovedati svojim pravicam in svojemu zedinjenju.

Minister je s prisrčnimi besedami proslavil zasluge velikomemškega Reicha pri uresničenju stoletnih idealov bolgarskega naroda, ki se mora Nemčiji zahvaliti za pridobitev svojih odtrganih ozemelj. (Vi-harno prijetjevanje.) »Tej državi,« je dejal zunanji minister, »ki jo danes tako strahotno napadajo njeni sovražniki in ki se s svojo jekleno voljo tako junaško upira vsemu svetu, ker noče biti uničena, temveč hoče zmagati, moramo biti večno hvaležni za vse, kar je storila za našo deželo in za kar je Bolgarija toliko let zaman prosila druge države.«

Bolgarska politika se je dolgo časa orientirala po Italiji. Po dogodkih v poletju 1943 pa priznava Bolgarija »samo še oni del Italije, ki je ostal zvest Mussoliniju. Z Madžarsko veže Bolgarijo globoko in prisrčno prijateljstvo ter skupnost interesov.

Z Madžarsko obstojajo globoki kulturni odnosi, ki predstavljajo pomembno sredstvo za medsebojno zblizanje in »poznovanje. Glede Romunije je dejal zunanji minister, da je bilo po vrnitvi Dobrudže Bolgariji ustvarjeno oziroma prijateljstva in razumevanja. Bilo bi želeli, da bi se oba naroda z vedno globljimi kulturnimi vezavi medsebojno bolj spoznala. Odlični so odnosi Bolgarske s Litvatsko. Poglavitnik ima velike simpatije za Bolgarijo, bolgarski narod pa je zelo zadovoljen, ker je bil za hrvatskega zunanjega ministra imenovan bivši poslanik v Sofiji dr. Perić, ki bo a svojo osebo jamčil, da se bodo bolgarske zveze s to državo še bolj poglobile. Enako odlični so odnosi s Slovaško. To kulturno središče Evrope je s tesnimi kulturnimi vezmi povezano z Bolgarijo skoraj še najdalje. Glede razmerja s Turčijo je dejal minister, da je Bolgarija s to državo zvezana že stoletja. Odnosi bodo vedno ožji, ker so interesi skupni. Ta skupnost sloni na skupnosti šeg, nastalih iz stoletnih tesnih zvez in iz zavesti, da si niti Turčija in niti Bolgarija ne želita tuje zemlje. Obe hočeta ohraniti le red na Balkanu, ki je mogoč edino v primeru, ako stojita obe državi na svojem položaju kot zvesti varovalki miru. V Turčiji vlada enaka potreba po miru kot v Bolgariji.

Debata o odgovoru na prestolni govor je bila zaključena ter je bil odgovor končno veljavno sprejet. Njegova izročitev se bo kmalu izvršila.

Izgube komunističnih tolp na Balkanu

Berlin, 2. dec. DNB. Nemške čete so zadnje dni v bojih proti komunističnim tolpam na Balkanu dosegle zopet pomembne uspehe. Skupine banditov so imele najtežje izgube in so bile večinoma uničene. Pri čiščenju v severni Črni gori so nemški grenadirji in lovci našli 475 mrtvih komunistov in so ujeli 333 banditov. Poleg tega so zaplenili 43 tankov, 13 metalcev min, 2 gorska topova, 35 strojnih pušk in 127 glav tovrne živine. Neki drugi nemški bojni oddelki, ki se je boril v Bosni, je našel pri nekem očiščevalnem podjetju 330 mrtvih komunistov. Kot pa sledi iz poročil prebivalstva in izpovedi ujetnikov, je celotno število sovražnih izgub še občutno

višje. Tudi v Sloveniji so bile komunistične tolpe občutno prizadete. Na nekem mestu je bilo naštetih 251 mrtvih banditov. Tudi tu so resnične izgube komunistov veliko večje.

Očiščevanje dalmatinskih otokov ravno tako dobro napreduje. Te dni je bilo po nemških četah zasledenih več otkov v prostoru okoli Zadra. Letalstvo je pri tem potopilo štiri sovražne motorne jadralnice.

Stockholm, 3. dec. DNB. Popolnoma in nepopolnoma besedičenjem je izjavil ameriški vojni minister Stimson v četrtih, da bo ponovna osvojitve pacifičnih področij »dolga in draga stvar«.

Uradna izjava o konferenci razkrinkana

Berlin, 2. dec. DNB. Kot poroča Reuter je bila v Kairu v sredo izdana naslednja izjava:

»Predsednik Roosevelt, generalisim Čang-kajšek in ministrski predsednik Churchill so zaključili skupno s svojimi diplomatskimi in vojaškimi svetovalci konferenco v Severni Afriki.«

Izjava pravi dalje: »Več vojaških odposlancev je doseglo popoln sporazum o nadaljnjih vojaških nastopih do Japonske. Trije veliki zavezniki sporočajo svojo odločitev, da bodo izvajali napravnim svojim brutalnim sovražnikom neprestan pritisk na morju, na kopnem in v zraku. Ta pritisk je že postal viden. Tri velike zaveznice vodijo to vojno za potlačenje in kaznovanje japonske agresivnosti. Ne zahtevajo pa zase nobenega plačila in nimajo niti v mislih kako teritorialno ekspanzijo.

Njihov cilj je, da se Japonski odvzamejo vsi tihomorski otoki, ki si jih je ta prisvojila od začetka prve svetovne vojne l. 1914, in da se vrnejo vsa ozemlja, ki jih je Japonska ukradla Kitajski, kot n. pr. Mandžukuo, Formoza in Riškiški otoki, zopet nazaj republik Kitajski.

Japonska bo pregnana z vseh ozemelj, ki si jih je pridobila s silo ali pa s svojo grabežljivostjo.

Omenjene tri velesile nameravajo napraviti tudi konec sužnosti korejskega naroda tako, da bo Koreja ob danem času postala svobodna in neodvisna.

Besedna ofenziva zelene mize

Ženeva, 3. dec. DNB. Prvo dejanje velike komedije bluff v živčni vojni sovražnikov proti Nemčiji in njenim zaveznikom je končano. Njegov rezultat je kairska izjava, ki je bila izdana na sestanku Roosevelta, Churchilla in Čangkajška pred njihovimi razgovori s Stalinom.

Vsebinska poročila, ki označujejo zaključek konference med Rooseveltom, Čangkajškom, Churchillom ter njihovimi vojaškimi in diplomatskimi sodelavci, odgovarja domnevam, ki jih je o tem že prej izražal sovražni tisk. Najprej ugotavlja, da je »več vojaških misij doseglo popoln sporazum o nadaljnjih vojaških operacijah proti Japonski«. Konferenčni pogotci bi radi pozabili na svoje poraze in bi hoteli dati okvir eliki svojega bluffa, ki ga morajo uporabljati kot nadomestilo za vojaške in politične uspehe, ki bi jih viji trije tako nujno potrebovali. Svetu prisojajo precejšnjo stopnjo naivnosti in nesumnosti, ako objavljajo v Kairu, da so, obdani z največjim zborom vojaških in političnih šefov, izdelali načrt za zmago na Pacifiku. Od kod jemljejo pogum, da govore o zmagi, res ne moremo razumeti, razen če ga ne črpa jo obupa.

Ni treba imeti nikakega daru jasnovidnosti, da bi vedeli, kaj je bilo ozadje kairske konference. Čangkajšek stoji pred pretečim vojaškim in gospodarskim zlomom čungkiške Kitajske. On lahko nudi le še ljudi, ki pa so brez obleke in opreme popolnoma neuporabni za vojevanje. Brez dvoma sta Čangkajšek in njegova gospa soproga zelo podrobno pojasnila širokoustnežema Churchillu in Rooseveltu, v kako obupnem položaju se nahaja Čungking in sta z vsem poudarkom zahtevala pomoč, brez katere ne bi mogla več dalje voditi boja za britansko bogatstvo in dolarski imperializem. Roosevelt skuša za vsako ceno preprečiti zlom Čungkinga. On dobro ve, da bi kaj takega pomenilo zanj največji vojaški in politični poraz, ki ga že zaradi svoje volilne kampanje ne sme doživeti. Poročilo je torej bluff, s katerim hoče Roosevelt

prikriti ameriškemu narodu resničen položaj in si z njim pridobiti gesla za bodoče volitve.

V svoji zaslepljenosti pa se izpostavlja to trije posmehu vsega sveta, če govore v trenutku, ko so v nevarnosti zaradi tega, da jim bo zrušila vsa pacifična strategija, o zahtevi »brezpogojne kapitulacije Japonske«. Slednja jim bo odgovorila le z zaničljivim zasmehom. Enako smešno zveni, če jezični junaki v Kairu v trenutku, ko so se vzhodnoazijski narodi združili pod vodstvom Japonske v novem redu vzhodnoazijskega prostora, ki jim je prinesel tako zaželeno svobodo in samostojnost, objavljajo kot svoj cilj »osvoboditev vzhodnoazijskih pokrajin«. Razdajajo nekaj, česar sploh nimajo. Toda saj Anglo-amerikanecm sploh ni za svobodo narodov. Za čim streme, nam najbolj pojasnjuje nek komentar Reuterjevega strokovnjaka za vprašanja Daljnega vzhoda, ki preiskuje tihomorski prostor le z ozirom na zaklade, ki jih vsebuje, in ki prihaja do zaključka, da je tamkaj, »praktično vzeto, vsega, kar rabi kak narod v vojni ali v miru, več kot dovolj«. Skrbje jih torej surovine, kovine, premog, petrolej, kavič, bombaž, riž, svila in vse druge stvari, ki se dobe v pokrajinah Daljnega vzhoda. Tako zvana »osvoboditev narodov« je le okorna agitacijska fraza, glede katere pa v sovražnem taboru nikdar ne pridejo v zadrego. Narodi Daljnega vzhoda se bodo lepo zahvalili za svobodo, ki jim jo obljublja britanski in dolarski imperializem, zlasti še, ko vidijo, kako pred vrati Kitajske stradajo in umirajo v bedi milijoni Indijcev pod britansko nadoblastjo. Preteklih stoletij, ki jih je v Vzhodni Aziji označevalo le napodnejše izkoriščanje Britancev in Amerikancev, ni mogoče izbrisati z nekaj binavskimi besedami. Na tako etiko današnji svet več ne reagira.

Nesmiselnost kairskih zahtev si lahko razložimo le na en sam možen način, če jih namreč smatramo za izraz popolnega obupa.

Sestdesetletnica urednika Franceta Kremžarja

Danes, to je 4. decembra, slavi 60. letnico svojega življenja veleugledni in splošno znani g. France Kremžar, dolgoletni urednik »Slovenca«, sedanjí urednik »Domoljuba«. Malokomu smo posvetili toliko prisrčnosti in s toliko ljubeznijo prostor v našem listu, kakor ga danes posvečamo gospodu Kremžarju. Ne delamo pa to samo iz namena, da proslavimo njega samega ali da povečujemo njegovo zaslužna dela za narod, temveč, da ga prikazemo kot lik slovenskega človeka, ki ga je izoblikoval pokojni Janez Ev. Krek. Malo nam je še ostalo resničnih Krekovih učencev. Kremžar France je eden prvih med njimi.

France Kremžar se je rodil dne 4. decembra 1883 v vasi Cerovci v občini Smartno pri Litiji. V Smartnem je obiskoval tudi prve tri razrede ljudske šole, zadnji razred ljudske šole pa v Ljubljani. Tukaj je tudi dovršil gimnazijo, nato je odšel študirat pravo na Dunaj.

Hudo je bilo kmečkemu fantu v tako velikem mestu. Skromna podpora od doma ni zadostala in ako bi sedaj Kremžarja vprašali, bi nam vedel že iz svojčasnih razkošnih dunajskih let marsikaj povedati o revščini in pomanjkanju, saj kot dijak prava res ni imel kaj jesti. To pa v časih, ko so bile na Dunaju izlozbe bogate kruha in mesa. Čeprav je imel Kremžar lepe izgledne študije in nemara se je hotel na tihem posvetiti kakšni pravoznanski stroki — nemara bi imeli danes namesto urednika Kremžarja kakšnega asistenta in učenega pravoznanskega profesorja — vendar se je moral naš današnji ljubitelj v stiski za kruh odločiti že med visokoškolskim študijem za skromno delo, za kruh. Tako je prevzel mesto pri »Slovencu«. Najprej je bil skromen urednik uprave, potem je bil korektor, l. 1905 kot 22 letni fant pa je postal član uredništva.

V teh ljubljanskih letih njegove zgodnje mladosti ni Kremžar zapravil niti urice. Dr. Janez Ev. Krek je prav tedaj organiziral naše ljudstvo v združbe in prosvetna društva, Kremžar pa mu je vneto pomagal. Tedaj pa je prišlo iz Gorice povabilo. Voditelj gorških Slovencev dr. Anton Gregorčič je prosil dr. Kreka, naj mu pošlje zmogljivega mladega moža v Gorico. Tam naj bi sodeloval pri slovenskem časopisu. France Kremžar se je zdel Kreku najbolj primeren in najbolj zmožen, pa tudi najbolj zanesljiv človek. Pri dr. Kreku se je naučil jezikov in pa predvsem znanja sociologije in od njega se je tudi naučil socialnega čuta, kolikor ga že ni imel prirojenega. Časnikar pa je bil Kremžar že iz srednješolskih let, saj je bil že tedaj redni sodelovnik »Slovenca«.

Od leta 1906 je postal Kremžar v Gorici glavni sodelavec dr. Gregorčiča. Tam je urejal list »Gorica« in »Primorski list«. Od dr. Gregorčiča se je Kremžar ločil l. 1908. Ostal pa je še nekaj časa tam kot sodelovnik »Slovenca« in »Domoljuba«. Živel je kot skromen »vrstičar«, kar ga ni motilo, da ne bi bil vnet organizator in propagator krščanske miselnosti med slovenskim delavstvom na Gorškem. Leta 1910 je že osnoval Kremžar novo glasilo »Novi čas«. Kremžar je s tem listom pričel novo gibanje med gorškimi kmeti in delavci. Za katoliško vero in za slovenski narod je hotel pridobiti ljudi, ki jim je bila krštena samostojnost v organizacijskem, gospodarskem, kulturnem življenju. To so bili kmetje iz Boveca in Tolmina, iz Vipave in Ajdovščine, z Brd, iz gorških in tržaških predmestij. Lepo je bilo to Kremžarjevo delo začeto, toda vmes je prišel hud vihar, namreč svetovna vojna 1914—1918. Leta 1915, maja meseca, je Italija Avstroogrske in Nemčiji napovedala vojno in fronta je bila tedaj ob bregovih Soče. V Gorici je moral »Novi čas« prenehati.

Kakor do tega zgodovinskega trenutka, tako je Kremžar tudi med prvo svetovno vojno ostal zvest »Slovencu«. Bil je vpoklican k vojakom ter je mnogo prestal na raznih bojiščih. O tem bi ulegel Kremžar, ako bi hotel, sam mnogo povedati.

Takoj po prevratu se je Kremžar vrnil v Ljubljano in ponovno vstopil v uredništvo »Slovenca«. Tu je hkrati ustanovil dva lista, namreč »Večerni list« in »Novi čas«, ki sta imela med ljubljanskimi čita-

telji velik odziv, zaradi razmer pa sta morala prenehati. Oba lista sta bila glasila pošteno usmerjena krščanskega delavstva, ki ga je hotel Kremžar obdržati na krščanski strani, toda vihrne sovražnih idej so bile močnejše, kar se je prav v sedanjih usodnih časih izkazalo. Ako bi France Kremžar s svojo krščansko in socialno miselnostjo pred 24 leti uspel, morda ne bi bilo sedaj takega razdora med našim kmečkim in delavskim ljudstvom.

Po sprejetju vidovdanske ustave za bivšo Jugoslavijo leta 1920 smo bili Slovenci globoko razočarani, v državi, v kateri smo mislili, da bomo našli svoj dom, smo bili prikrajšani skoraj za vse pravice. Slovenski voditelji so morali tedaj pričeti borbo za pravice slovenskega jezika, celo za šolski pouk v slovenskih šolah, za naše narodno gospodarstvo, za socialne pravice kmetov in delavcev in za vero svojih očetov. France Kremžar je tedaj odkrito nastopil tako kot časnikar kakor publicist za slovenstvo. Pokojni dr. Anton Korošec je že poprej poznal pogumnega časnikarja in ko so bile leta 1923 poslanske volitve, mu je potrdil kandidaturu v litijem, torej Kremžarjevem rojstnem okraju. Kremžar sam se je še iz gorških časov izkazal kot odličen govornik in je s svojo kandidaturo na vsej črti uspel. Državni poslanec je bil od leta 1923 do usodnega 6. januarja 1929, ko je general Živković razpustil jugoslovanski parlament. V teh šestih letih je Kremžar bodisi kot poslanec hodil kot časnikar bodisi kot prav naveden agitator v svojem okraju napravil slovenskemu narodu toliko uslug, da bi jih bilo težko popisati.

Skromen v svojem nastopu, jeklen in dosleden v svoji volji, srdit v svoji jezi in vedno pripravljen v svojem priznananju ali ogorčenju, tak je bil Kremžar kot narodni zastopnik Slovencev v belgradskem parlamentu in na deželi. Bil je v klubu slovenskih poslancev ena najbolj upoštevanih osebnosti. Njegovi govori v parlamentu so bili vedno z napetostjo pričakovani. Bogu bodi potoženo, hvaležnosti res ni dosti užil. Marsikomu je preskrbel ugodnosti, marsikomu je spravil pod varno streho državne službe ali kam drugam na gorko, toda vprašamo vas, kdo se mu je kdaj zahvalil? Le redki so tisti! Zase nikdar nič, za druge vse.

Po razpustu jugoslovanskega parlamenta 1929 se je Kremžar vrnil v uredništvo »Slovenca«. Tu je prevzel zelo važno in odgovorno mesto. Ne samo da je bil dolga leta urednik vseh lokalnih, to se pravi domačih vestí, vsega lista, kar je najtežje delo pri takem listu, ne, vse političnih in gospodarskih uvodnikov, socialnih razmotiranj, duhovitih polemik, da, celo satir, vsega tega je marsikaj prišlo izza Kremžarjeve pisalne mize. Samo tisti, ki je leta in leta delal skupno s Kremžarjem, ve, kakšen ogromni duševni in tudi telesni napor si je Kremžar v letih po l. 1929. naložil, in to prostovoljno, samo za splošno »Slovenca«.

Kremžar zadnje dve leti ni več urednik »Slovenca«, temveč je glavni urednik »Domoljuba«. Premenjal je postojanko za drugo, morda še bolj važno. Sedanjí »Domoljub« je naravnost vzorno urejevan. Toda celo v Ljubljani, med inteli-

genceo, si je »Domoljub« pod Kremžarjevim vodstvom pridobil vse polno bralcev. Torej je Kremžar prav do svojih šestdesetih let postavil čelga moža, ob katerem smo mlajši časniki karjuri nekako v zadregi.

Dovolj o delu in naporu Franceta Kremžarja! Oglejmo ga še malo s človeške strani! Prav ta teden smo ga videli, da je France Kremžar pogumen in neuklonljiv mož. Z vsó previdnostjo smo mu sporočili o junaki smrti njegovega sina Franceta Kremžarja v Grahovem. Videli smo, da mu je nepopisno hudo in da bi se najraje razjokal pred nami. Toda ni se izdal in niti ni potožil.

Vedeli smo zanj že poprej,

pred to vojno, poznali smo njegov značaj. Nešteto prošilcev je prišlo k njemu in on je dajal skoraj vsakemu; včasih smo ga morali skoraj prepričati, da ta ali oni prošilec ni vreden njegove podpore, niti najmanjšega milodara. Nikoli ni vprašal, kdo je kdo in odkod je. Vsakomur, ki se mu je zdel potreben, je dal — od svojih skromnih dohodkov urednika »Slovenca«. Pripetilo se je, da so prišli k njemu prosjači celo taki, ki so denar po nemarnem porabili in jim je Kremžar dal denar, ki ga je hranil za svojo malico. Med nami Kremžar sploh velja za svetopisemkega človeka, ki noče, da bi vedela levica, kaj dela njegova desnica.

Z lastnim trudom si je Kremžar postavil domek v Mostah ter ga namenil svojim trem sinovom. Na siva leta ve samo za enega, najmlajšega. Po tolikih letih dela,

žrtvovanja in potrpljenja je to brdko občutje za šestdesetletnega četa, ko mu ne moreta k šestdesetletni žestitaji njegov najstarejši sin — duhovnik — in ne srednji sin France, ki je padel pred tednom dni v Grahovem! Čestitaji pa mu bodo prav gotovo vsi prijatelji, predvsem številne družine v Mostah in okolici, katerim je s pokojnim močanskim županom Oražmom pomagal postaviti lične domove z vrtički, vsi zadržni delavci v Ljubljani in povsod na naših tleh, vsi graditelji cerkve sv. Družine v Mostah, kateri je sam izbral patrona in za katere župnijo se je sam največ trudil, končno vsi pošteni slovenski javni delavci in tudi vsi slovenski časniki!

Gospod France Kremžar, dragi naš tovariš! Sestdesetletnica ne pomenja zaključka dolge poti, temveč je njen vrhunec! Bog naj Vns živi še dolgo, tako pri življenju kakor tudi pri delu!

Nov način uničevanja na Notranjskem

Rakek, 2. decembra.

Ze dve leti ustrahuje komunizem uboge Notranjce. Eno leto in pol so komunisti sporazumno z badoglievci po načrtu uničevali narodno premoženje in ubijali ljudi. Od 16. marca 1942 pa do 17. novembra 1943 so »edini borci za slovensko svobodo« ubili samo v Loški dolini 95 »izdajalcev« obeh spolov v starosti od 17 do 70 let. Badoglievci so ustrelili od maja 1942 pa do marca 1943 200 prebivalcev obeh spolov v starosti od 15 do 55 let. V internaciji na Rabu in Ustici je pomrlo 65 moških, žena, fantov in otrok. Stevila žrtve, ki so jih požrli gozdovi, pa sploh ni mogoče ugotoviti, gotovo pa jih je nad sto. Na ta način je samo Loška dolina v manj kot dveh letih nasilno zgubila nad 500 svojih prebivalcev.

Poleg človeških žrtve pa so komunisti in badoglievci požgali in uničili

še mnogo živine, živil in drugega raznovrstnega blaga po trgovinah, gostilnah, kmečkih hišah in tovarnah. Škoda znaša najmanj 200 milijonov lir. Kje so tisti rdeči čarovniki, ki bodo povrnili narodu vso škodo? Kje je tista bajna moč, ki bo obudila mrtve? Kdo bo siromašno Notranjsko gospodarsko dvignil vsaj na tisto stopnjo, na kateri je ta kraška zemlja stala pred vojno? Nihče!

Morda veliki OFarski gromovniki, ki že eno leto in pol prirejajo uboge, sestradanemu ljudstvu mitinge? Trikrat so »slovenski osvoboditelji« osnovali v Loški dolini svojo republiko, toda vselej so jo potuhneno popihali v gozd. Ubogo ljudstvo pitajo na mitingih z lažmi, razmere pa se slabšajo z dneva v dan. Ljudstvo je že davno spregledalo, samo pomagati si ne more. Namesto komunističnih gesel

naj dajo nesrečnemu Notranjcu vsaj soli, kvasa in vžigalnice in še sto drugih reči! Ljudje so siti besed, dejanja naj govore! In ravno dejanja govore drugače. Čudno je samo to, zakaj toliko mitingov.

V Loški dolini so mlatili prazno slamo na mitingih: Florijan Notranjec iz Logatca, Andrej Janežič z Vrhnike, celo gospod Lampret so prišli v dolino in vendar je ljudstvo »neposlušno«.

Gospodarstvo francoski frank

Pariz, 1. dec. DNB. O položaju francoskega franka je podal finančni minister v finančno-političnem časopisu »La Revue du monde« nekaj pojasní. Minister je izjavil, da je razvoj pokazal, da je rodil apel na javno zaupanje zaželen sad. Kljub obšutnemu porastu državnih izdatkov uživa vendar frank v tuzemstvu, kakor tudi izven meja Francije zaupanje. Vlada je pripravljena na vsak namig braniti valutno moč in kot dokaz temu so številni ukrepi, tako zaščita branknih vlog, kakor tudi omogočenje kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih naložb denarja. Nič namí učinkovita je bila borba vlade proti črnorizanju. V splošnem so Francozi doumeli, da je v njihovem lastnem interesu, če podpre svoje denarno premoženje upravi države.

Sprememba cene za plinski koks. Šef pokrajinske uprave v Ljubljani je na prošnjo mestnega poglavarstva v Ljubljani odobril te najvišje prodajne cene za plinski koks, in sicer: v prodaji na debelo, to je trgovcem detaljstom: a) nesortiran koks za tono 496 lir, b) sortiran koks za tono 526 lir. Cene se razumeje franco voz, vključno cestarino. V prodaji na drobno: konsumentom po mestni plinarni in trgovcih s kurivom v Ljubljani: a) nesortiran koks za tono 566 lir, b) sortiran koks za tono 596 lir. Cene se razumeje franco dom kupca. S to odločbo se razveljavijo vse do sedaj odobrene cene za plinski koks.

Letno plačilo obresti državnih papirjev v Nemčiji. Denarni zavodi v Nemčiji so že prej imeli mnogo dela z obračunavanjem kuponov državnih papirjev, to delo pa je sedaj še bolj naraslo, k čemur je prišlo še dejstvo, da nimajo več na razpolago tolikšnega uradnega aparata kot nekdaj. Zlasti veliko dela je bilo po 1. januarju, 1. aprilu, 1. juliju in 1. oktobru. Zaradi tega pripravljajo sedaj novo ureditev, po kateri se bodo kuponi nemških državnih papirjev izplačevali samo enkrat letno v enem znesku. Računati je treba, da se bo to izvedlo že za termin 1. januarja 1944.

Potovanje v vesoljstvo

Napisal Pavel Kunaver. — Obsega 126 strah in številni slikami nebesnih teles. — Cena 42 lir. — Knjiga o čudežih in skrivnostih zvezdnatega neba je zanimiva in poučno branje za mladino in odrasle.

Ljudska knjigarna v Ljubljani
Pred skofijo 5. Miklošičeva cesta 5.

Enotnost - največja dobrota naroda

Sofija, 2. dec. DNB. V Sofiji je govoril v Sobranju ob prisotnosti vse bolgarske vlade in poslancev parlamenta bolgarski trgovinski minister in za njim še notranji minister.

Trgovinski minister Vazov se je ukvarjal z vprašanjem preskrbe dežele in je izjavil, da se je vladi posrečilo prebroditi največje težave. Velike važnosti je, da je bolgarska armada oskrbljena z vso potrebno opremo, orožjem in oskrbo. Minister je obravnaval potem vprašanje zvišanja cen in je izjavil, da je predvsem uspešno nemški vladi obdržati stabilne cene. To je sijalen dokaz za vzgledno nemško gospodarsko politiko.

Notranji minister Dočo Kristov je izjavil, da je usmerila bolgarska vlada svoje napore tako, da ohrani enotnost

naroda, in je poudaril pripravljenost nacionalnih društev, da podpro vlado v teh prizadevanjih. Bolgarski narod ni dostopen tuji propagandi. Kdor se imenuje bolgarski Bolgari, ta mora podpirati vlado. Samo ena nacionalna organizacija bi morala biti v deželi, in ta je Bolgarija sama. Minister je poudaril, da bo on v primeru potrebe z vsemi sredstvi nasprotoval vsakemu poskusu notranjega razkroja. Zanj je največji cilj obvarovanje bolgarske enotnosti. Sovražna propaganda, ki se trudi, da bi v Bolgariji raznela nemire, ne bo imela uspeha. Kajti bolgarski narod zaničuje spletke, ki jih podvzema London, da bi spravil bolgarski narod v dvome in ga razkrojil.

Minister je zaključil s pozivom poslancem in bolgarskemu narodu, da naj obranijo največje bogastvo naroda, to je enotnost.

Tokijski odgovor na kairsko besedičenje

Tokio, 3. dec. Vzhodnoazijska služba DNB-ja. Prevzelna izjava, ki so jo izdal Roosevelt, Churchill in Cangkajšek s svojim spremestvom v Kairu, ima po mnenju dobro poučenih krogov v Tokiu, kot poroča »Domei«, svoj vzrok predvsem v zaskrbljeni želji, pomiriti Cangkajška, ki vedno bolj izgublja podlago za svoj nesmiselni odpor proti Japoncem.

Dejstvo, da sta pristala Roosevelt in Churchill na konferenco s Cangkajškom, je le nov dokaz za njihovo zaskrbljenost glede nove japonske kitajske politike in glede dramatičnega dviga Vzhodne Azije, ki sta se izvršila na temelju medsebojne enakopravnosti, da bi omogočila njeno osvoboditev izpod stoletnega angloameriškega izkoriščanja in zatiranja. Kairo lahko smatramo le za slabo šalo. O tem, kako so Angloamerikanci zaskrbljeni, nam dokazuje njihov namen, obdržati Cangkajška na vsak način v svojem taboru. Nobenega dvoma ni, da je imela konferenca v Kairu samo in edino le ta cilj.

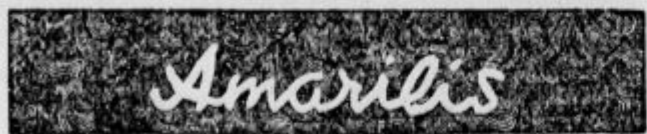
Dobro poučeni krogi poudarjajo nadalje, da se Vzhodna Azija, brez ozira na to, kaj bodo storili Angloamerikanci, nikoli ne bo vrnila pod njihovo staro imperialistično nadoblast. Ogromna bojna moč Japonske, ki ima za seboj strnjene vse ostale vzhodnoazijske narode, bo branila Veliko Vzhodno Azijo proti vsem angloameriškim poskusom ponovne osvojitve. Zanimivo in zabavno je dejstvo, da sta Churchill in Roosevelt popolnoma pozabila omeniti brezobzirno imperialistično gospodstvo, ki sta ga izvajali njuni državi zadnja stoletja v bivših pokrajinah in kolonijah. Vse to je nov dokaz za naš angloameriškega mišljenja, ki je ali preostrožje, ali pa že preveč zastarelo. Če bo Cangkajšek nasledel temu angloameriškega blufu in če bo še nadalje izdal Vzhodno Azijo, ga bodo njegovi rojaki brezpozorno odstranili še prej, preden ga bodo pustili njegovi tako zvani angloameriški zavezniki na cedilu.

Naročajte roman »Ivanhoe«!

Bodite usmiljeni in usmiljenje boste dosegli!

F. CHIESA

14

Amarilis

XXII.
Kaj se je zgodilo? Je vprašala gospa Ivana, ker ni mogla razumeti, kako to, da molče strmita drug v drugega oba starca, ki sta se vedno tako rada razgovarjala in ki se nista mogla nikdar ločiti, kadar sta se srečala na cesti. Zdravnik je sedel poleg postelje in obracal hrbet proti vratom. Sredi sive glave se mu je svetlikala rožnata pleša. Ko se je prikazala na vratih teta Irena, je bolnik dvignil glavo iz blazin in njegove oči so jo gledale, kakor da bi hotel reči: »Slabe novice...«

»Kaj se je zgodilo?« je ponovila gospa in se približala zdravniku. »Kako je bolniku?«

»Dobro, prav dobro... Seveda bo moral potrpeti še nekaj časa...«

Nato se je okrenil k Amarilis in dejal:

»Amarilis, bodi tako dobra in pojdi na pošto ter mi naroči prostor v avtobusu za Castelletto. Sicer je še pol ure časa, vendar ne bi hotel da...«

Gospa Irena je hotela reči: Čemu neki? Našli boste že več kot dovolj prostora. Saj se s tistim avtobusom tako nihče ne vozi. Toda uganila je, da je to le izgovor in je pustila, da je Amarilis odšla.

Komaj je deklica izginila, je zdravnik vzel časopis, ki je ležal na postelji, ga podal gospe in pokazal s prstom na nek članek.

Bilo je poročilo o neureti, ki se je pripetilo na progi Genova-La Spezia: neki potnik je izginil... vrata vagona so bila odprta... Kaj je brigalo to poročilo gospe Irene? Zakaj so hoteli, da ga prečita?... Nenadoma pa se je stresla, ko je zagledala neko ime. Z veliko pozornostjo je znova prebrala poročilo: »Necoj okrog desetih je sprevednik v brzo v kraju Rim-Turin opazil par kilometrov pred La Spezia, da so bila vrata vagona odprta. Takoj je dognal, da je neki potnik izginil. Bil je to eleganten gospod, visoke postave, oblečen v sivo obleko, ki je vstopil v Genovi in je ves čas hodil na hodniku. Po skrbnem iskanju vzdolž proge, ko železničarski uslužbenci našli potnikovo truplo. Ugotovljeno je bilo, da gre za gospoda Hamilharja Pardijsa, ki je bil dobro znan v industrijskih in trgovskih krogih. Zaenkrat še ni mogoče ugotoviti, ali gre za nesrečo ali za samomor.«

»Zgodilo se je, kar sem si že nekaj časa mislila,« je zasepetala teta Irena. »Ubogi ljudje!«

Zložila je časopis in ga položila na

skrinjo. Nato je pristavila: »Gospod doktor, ostanite tukaj še malo časa. Grem pogledat, če se je Amarilis že vrnila.«

DRUGI DEL.

I.

Proti koncu avgusta so bile najnujnejše zadeve že urejene. Ker so upniki planili na vilo Marija Luiza, so njeni prebivalci sprejeli z mnogo večjim veseljem, kot so ga pokazali, ponudbo, da se preselijo v hišo gospoda Pardoninija v Ronchettu. Ta misel se je hipoma porodila v dobrem srcu gospe Irene. Njen soprog v začetku ni bil bogve kako navdušen za ta načrt, ker mu je bila preveč pri srcu rojstna hiša, ki jo je pred kratkim prenovil, da se je kar svetila. Ze samo misel na to, da bodo nepoklicane roke zabijale žebje v prenovljene zidove, ga je razburjala in žalila. »Kaj če bi se mi preselili v Ronchetto?« je vprašal s pogumom, kateremu se je sam prvi začudil. Nato pa je pristavil, ne da bi gospe Ireni dal priliko, da bi odgovorila, ker je njen odgovor že bral v njenih divje se bliskajočih očeh: »Hm... saj sem rekel kar tako... seveda... kar tako sem rekel...« Torej v redu. Pripravljena sva, da pobereva s ceste te nesrečnice... toda pod določenimi pogoji. Tako in tako. Lahko jih tudi odklonijo in si poiščejo zavetišče drugje. Svet je velik.

»Nikakor ni tako preprosta in lahko zadeva za ljudi, ki so živeli v razkošju,

spremeniti kar čez noč svoje navade.«

»Jih bodo že spreminili. Razen če jim bo tak prijatelj milijonar podaril svojo palačo in še zadostna denarna sredstva.«

»Kakšni pa so tvoji pogoji?«

»Najprej se mora gizdalinski mladenič uveriti, da na tem svetu kdor ne dela, tudi ne je. Zavijati si mora rokave, upogniti hrbet in biti pripravljen, da se mu pojavi kak žulj na plemenitih rokah... Prav tako tista polizanka. Ni vem, koliko se je že pokvarila v tisti svoji družbi. V Ronchettu je dovolj vode, da si lahko odetrani z obraza vso tisto nesnago in da se vsa očisti. Toda, kakor hitro se prikaže kje v bližini kateri izmed tistih nepridipravov, bo sfrčala tudi ona z njim vred. A to se ni dovoli. Tudi ona si mora najti pametno zaposlitev. Po trditvi te svetniške punčke, ki ji pravijo Amarilis, je njena sestra pravi genij: za slikati, peti, igrati... To vse skupaj ni nič. Mislim pa, da kdor se hvali, da zna narediti sliko, bo znal naučiti tudi otroke v šoli, kako se ošpiči svinčnik. In če zna tako spretno udarjati po klavirskih tipkah, ji meenda ne bo tako strašno težko udarjati po tipkah pisalnega stroja. Naj se sama odloči kakor hoče... Na vsak način pa...«

»Kaj pa gospa?«

»Kdo?... Gospa grofica?«

Umolknila je, ker je v hipu obžalovala svoj žaljivi način govorjenja.

»Uboga reva.« je pristavila. »Se bo že znala prilagoditi. Saj ni slaba ženska. Zdi se mi da jo še vidim... več kot 20 let je že od tega... ko je bila še hčerka profesorja Gerlija in ga je vodila na sprehod. Držala je pod pazduho opotekajočega se starca z zelenimi naočniki, ki so mu zakrivali skoraj polovico obraza. Bila je vitka plavalnica s sladkimi ustnicami in modrimi angelskimi očmi. Ze takrat je bila nekoliko nečimrna in se je rada lišpala z raznimi travkovi in se oblačila v rožnate cunjice... Kljub temu pa je bila dobra deklica in potrpežljiva kakor svetnica. Saj je morala biti zares svetniško potrpežljiva s tistim preveč zdravim in hudobnim slepcom.«

»Kako se je mogla poročiti...«

»S Pardiem? Hoče reči: kako je mogel tak velik gospod, kakršen je bil Pardi, vzeti tako preprosto dekle? Tudi njegova prva žena, mogoča Valentina, ni bila plemkinja... Pardi je bil lump posebne vrste. Bil je vsega zmožen. Na zunanji pa se je delal velikega gospoda, ki nikdar ne računa: se mi splača ali ne... Da bi iskal bogato ženo? Še sanja se mi ne! Saj sem sam dovolj bogat. Da bi iskal naslov? Čemu neki? Dovolj mi je moje ime. Tako je poročil hčerko profesorja Gerlija. Neumni ljudje so morda mislili na kralja iz devete dežele, ki je našel v gozdu razcapano pastirico in jo vzel za ženo, da bi vse kraljičine z vsega sveta popokale od jeze.«

Veliki uspehi kršćanske dobrodelnosti

Iz poročila škofijskega karitativnega tajništva

Poročili smo že v našem listu o vele-
delu kršćanske dobrodelnosti, ki ga je
vršilo škofijsko karitativno tajništvo zla-
sti med našimi interniranci. K prejšnje-
mu poročilu navajamo še sledeče po-
datke:

Oblični odsek je nabral s pomočjo
Vincencijevih in Elizabetnih konferen-
ter potom nabirk nekaterih ljubljanskih
dam lani v jeseni večjo množino stare
obleke, ki smo jo po večini poslali in-
ternirancem in nekaj raznim pogorelem
in izropanim po komunistih. Ta obleka
je predstavljala vrednost najmanj 200.000
lir.

Tako je odsek za internirance razdelil
tekotom dobrega leta v gotovini in v blagu
internirancem in njih družinam 1.053.635
lir podpor.

Splošna podpora akcija. Tekom le-
tošnjega avgusta in septembra je škofijs-
ko karitativno tajništvo izvedlo s po-
močjo Vincencijevih in Elizabetnih kon-
ferenc za vso Ljubljano splošno podporno
akcijo, pri kateri so bili deležni podpore
predvsem taki, ki drugod ne prejemajo
javnih podpor. Tem se je izplačalo v
dveh mesecih 245.873 lir.

Dijakom-beguncem za hrano, stanova-
nje in obleko se je posebej izplačalo
132.000 lir.

Ce seštejeemo vrednost vse podpore v
denarju in v blagu, ki jo je podelila ško-
fijska dobrodelna pisarna tekotom dobrega
leta, znes skupaj lepo vsoto 2.613.465 lir.
Ce pa upoštevamo še posojila, ki so

jih prejeli razni begunci proti poročtu
škofijske dobrodelne pisarne in po njem-
nem posredovanju, bi znesla celotna do-
pora 3.050.925 lir.

K tej vsoti so prispevali domači do-
brotniki okrog 600.000 lir, vse drugo, to
je okrog 2.000.000 lir pa je prejela ško-
fijska dobrodelna pisarna od Prezvišne-
nega in iz Vatikana.

»Samopomoč«
V Padovi je ustanovil p. Fortunat Zor-
man skupno s p. Placidom Cortese pod-
porno organizacijo za pomoč interniran-
cem, tako imenovano »Samopomoč«, ki
je izvršila ogromno delo v prid internir-
rancem ter je mnogim s svojo pomočjo
rešila življenje.

Iz Padove je »Samopomoč« pošiljala
pakete z živili in denarno pomočjo tudi v
druga taborišča po Italiji in se je pod
njenim vplivom organizirala Samopomoč
tudi v drugih taboriščih. Mnogo so po-
magale pri tej akciji slovenske visoko-
šolke v Padovi.

»Samopomoč« v Padovi je pošiljala v
Ljubljano redno mesečna poročila o svo-
jem delu. Iz njenih poročil priobčujemo
nekaj števil, da se iz njih vidi ogromno
delo, ki ga je izvršila v pomoč inter-
nirancem.

V aprilu letos je »Samopomoč« raz-
delila onim internirancem, ki od doma
niso prejeli pomoči:

2486 žemelj, 265 kg fižola, 12 l kon-
denzirane mleka, 10.031 jajc, 306 kg
čebule, 170 citron, 108 komadov poma-

ranč, 1750 kg krompirja, 1365 kg fižola,
400 kg koruzne moke in več drugih raz-
ličnih živil.

Redno je bilo podpiranih 767 internir-
rancov, ki so prejeli v mesecu aprilu
9.575 obrokov hrane.

Vsem internirancem k skupni hrani
pa je isti mesec razdelila: 1116 kg krom-
pirja, 600 kg fižola, 8.382 komadov jajc.

Poleg tega je razdelila še nekaj pe-
rila in obleke ter poslala v druga tabo-
rišča 592 paketov živil.

V maju je »Samopomoč« podpirala
redno 800 oseb, ki od doma niso preje-
le pomoči. Tem je razdelila 10.254
obrokov hranil, in sicer: 1706 komadov
žemelj, 65 kg marmelade, 234 kg čebule,
1090 kg krompirja in 2643 kg fižola.

Vsi interniranci brez razlike pa so
prejeli kot približek k skupni kuhinji
140 kg koruzne moke, 460 kg krompirja,
100 kg fižola in več drugih hranil.

Ta mesec je »Samopomoč« poslala iz
Padove v druga taborišča 557 paketov in
v taborišče v Renicci 117.500 lir v goto-
vini.

Meseca junija je podpirala v Padovi
556 revnih internirancov in jim razdelila
5291 obrokov hrane. Količina razdeljenih
živil je bila približno enaka velika kakor
prejšnji mesec.

Julija meseca se je razdelilo: 19.361
kilogramov krompirja — torej cela dva
vagona —, 3636 kg fižola, 1100 kg če-
bule, večjo množino sadja in drugih živil.
Ta mesec je redno podpirala 1470 re-
vnih internirancov, med njimi so bili pod-
pirani vsi, ki so prišli iz Ustike in dru-
gih taborišč na otokih oziroma v južni
Italiji.

(Dalje.)

Dnevne novice

Pisarna Zimske pomoči je v Puceljčevi
ulici 9-1, soba 1. Tja pošiljajte dopise in
darila.

Nalivna peresa, boljša, dobro ohranjena
kupi po najvišji dnevni ceni trdka EVE-
REST, Prešernova 4.

Vsa radio popravila vam točno, stro-
kovno in s jamstvom ter s predhodnim pre-
gledom in proračunom! Trdka Philips
Radio, Ulica 8. maja 6.

Naknadno vpisovanje in trgovsko učiliš-
če »Christofor učni zavod, Ljubljana, Do-
mbranska 15, za Enoletni trgovski tečaj
s pravico javnosti in za Višji trgovski tečaj
se vrši naknadno še vsak dan za one dijake-
inje, ki zaradi izrednih prilik doslej še niso
mogli obiskovati šole. — Na razpolago brez-
plačen prospekt. — Ravnateljstvo.

Učite se strojeopisja! Novi eno- in
trimesečni tečaj — dnevni in večerni —
prične dne 6. decembra. — Največja moder-
na strojeopisna in strojno pisalna šola.
Desetsturna učna metoda. Pouk je dopolnje-
n, popolne ali zvečer, učne ure po želji ob-
iskovalcev. Praktično znanje, vsakomur ko-
ristno! — Učnina zmerna. Vpisovanje se
vrši dnevno. Na razpolago brezplačni novi
prospekt. — Posebni tečaj tudi za steno-
grafijo, knjigovodstvo, korespondenco, jezik
lit. Izbra predmetov po želji. Pripo-
ročaj tudi dijakom-injam vseh šol ter
visokošolcem-kam. Informacije: Trgovsko
učilišče »Christofor učni zavod, Dombranska
15.

Akademlekarje, ki uporabite svoj prosti
čas za vsestransko praktično trgovsko-gospo-
darsko izobrazbo. Predmeti: strojeopisje, sto-
nografija, knjigovodstvo, korespondenca, je-
zik lit. vsakomur koristno služijo v zaseb-
nem ali javnem poklicu. — Novi tečaj
prične 6. decembra. Podrobne informacije
in prospekt daj: Trgovsko učilišče »Christo-
stov učni zavod, Dombranska 15.

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče
je znanje strojeopisja, stenoigrafije, knjigo-
vodstva, korespondence, jezikov lit. Temelj-
nit pouk za praktično trgovsko-gospodars-
ko udeleževanje v zasebnih ali javnih
uradih-pisarnah. — Novi tečaj — dnevni
in večerni — prične 6. decembra. — Izbra
predmetov po želji. — Učnina zmerna. Vpi-
sovanje dnevno. Informacije in prospekt
daj: Trgovsko učilišče »Christofor učni
zavod, Dombranska 15.

Opozorjamo, da je letos vsakomur omo-
gočen obisk rednega Večernega trgovskega
tečaja, ker se vrši pouk v dveh oddelkih:
v zgodnjih popoldanskih urah, ko obrati po-
ševajo ali pa v poznih popoldanskih urah.
Temeljiti pouk vseh strokovnih predmetov:
knjigovodstvo, korespondenca, trgovstvo
s pravom, računstvo, nemščina, steno-
grafija, strojeopisje. Izbra predmetov po želji.
Učnina nizka. Vpisovanje dnevno. Trgovski
učni zavod, Kongresni trg 2-11.

Zahtevajte AMIDON tablete proti
glavobolu, nevralgiji, gripi, influenci,
dismenoreji in revmatizmu. Dobite jih
v vsaki lekarni.

Opozorilo! Staršem onih dijakov-inj sred-
njih, strokovnih in mešanih šol, ki letos
nimajo rednega pouka, nujno svetujemo, da
ne puščajo svojih otrok brez dela. Vpišite
jih v tujakotni korepetitorij »Napredek«, ki
redno in nemoteno pripravlja dijake-inje za

Slovenski dom

prinaša v najnovejši številki med
drugim:

Samo ena politika!
Dolenjski obračun z Osvobodilno
fronto

To je Novemu mestu prinesla OF
(Vrsta fotografij o današnjem
obličju Novega mesta)

Sredinstvo v našem primorskem živ-
ljenju, njegove posledice in njegova
krivda

Predlog notranjskega župana
Na Turjaku — potem ko je bilo konec
Knoblehar, veliki božji in zemski

popotnik
in mnogo drugega zanimivega berila,
dokumentov in poročil

Savojske spletke na Balkanu

Da bi savejci svojim tedanjim zave-
nikom vsaj delno prikriili svoje sodelova-
nje tudi s čisto komunističnimi tolpami,
so na nekaterih krajih na svojem področ-
ju pripravili tudi več vojaških nastopov
proti gozdnim tolovajem. Komunisti so
bili o teh pripravah seveda vedno točno
obveščeni ter so se pravočasno umaknili,
savojska vojska se je pa nato zanašala na
nedolžnim ljudstvom. Taki nastopi so bi-
li v Blokovu, v okolici Omiša, Sinja, Pri-
zora in Vrlike. V vseh teh krajih so sa-
vojci prizadejali ljudstvo ogromno zla.

Savojska vojska, kakor že omenjeno,
sploh ni imela namena resno nastopiti
proti komunistom. Kako tudi, ko je pa
tudi te tabila za svojo politiko ter je tudi
te podpirala z orožjem, strelivom in ostal-
im vojaškim materialom! Dr. Vrančič
poudarja, da hrvatska vlada razpolaga z
obsežnim obtežilnim gradivom iz nje-
ga navaja samo nekaj primerov, iz kate-
rih je razvidno podpiranje savejcev ko-
munističnih oddelkov. Tako n. pr. poročila
velika župa Knin dne 17. oktobra 1942,
da so komunisti v Liki in Dalmaciji ob-
oroženi z italijanskim orožjem ter obleče-
ni v italijanske uniforme. Tudi strelivo je
v ogromni večini italijansko. Res je, da
so komunisti razorožili več savejskih po-
sadek, toda dokazano je tudi to, da so
savejci v zameno za ujetnike dajali ko-
munistom tudi hrano in orožje. Tako so
dali savejci komunistom vse orožje, ki ga
je imela posadka v Bolu na Braču.
In to samo za par savejskih ujetnikov.
Prav tako je vsem v srednji Dalmaciji
znano, da je savejski poveljnik prista-
nišča v Makarski, pomorski častnik Fien-

ga, organiziral zamenjavo orožja za olje.
Zamenjava olja za orožje se je vršila v
Podgori pri Makarski.

Iz Bugojna so nadalje poročali, da
so tudi komunisti, ki so vdrla na hrva-
sko ozemlje iz Črne gore, oboroženi z
najnovejšim italijanskim orožjem. Na
razpolago imajo poleg pušk tudi težke
in lahke strojne in metalce min in
navalne bombe. Prav tako je italijansko
tudi strelivo Komunisti so tudi dobro
založeni z lirami.

Pravtako je prispelo v Zagreb poro-
čilo iz Crikvenice, da je Rudolf
Klarč organiziral dobavo hrane, orožja
in streliva za komuniste Hrvatske ob-
lasti so ga hotele zapreti, savejci so pa
to prepričali in ga zaščitili.

V Omišu so dne 25. avgusta hrva-
ski državni organi aretirali več komu-
nistov in njihovih pomočnikov ter so jih
hotele spraviti preko Metkovića v
Zagreb. Savejci so jih Hrvatom odvzeli
in spustili na svobodo.

Iz Makarske je bilo dne 29. av-
gusta poslano v Zagreb sporočilo, da
komunisti prevažajo strelivo in orožje v
Blokovo. Orožje je bilo italijansko ter
je bilo kupljeno v Splitu.

V Karlovcu so 15. novembra 1942
ugotovili, da so vsi komunisti, ki so
napadli Slunj, oblečeni v italijanske
uniforme. Italijanski so tudi tanki, me-
talci min ter ostale vrste orožja.

Iz Stolca je hrvatska vlada tega
leta dobila sporočilo. Ko je bil meseca
maja 1942. leta komunistični napad na
Stolac, so se pojavili v Krajišni razni ko-

munistični napisi. Vse napise je izvršil
ter se tudi podpisal komunist Vojko
Djurić iz Podplata, ki je bil pozneje ujet
ter poslan v italijansko taborišče. Sa-
vojci so ga takoj izpustili na svobodo,
ker je obljubil, da bo ostal še nadalje v
njihovi službi, je smel še nadalje nositi
orožje.

V začetku junija 1942 je hrvatsko
orožništvo aretiralo v Postirah na
Braču Stipe Ostojića, duhovnega vodite-
lja komunistov v tem kraju. Imenovan je
bil aretiran zaradi prikrivanja dveh ran-
jenih komunistov. Hrvatski orožniki so
aretirane Ostojića vodili preko Metko-
vića v Zagreb. V Metkoviću so ga sa-
vojci nasilno odvzeli Hrvatom in izpustili
na svobodo. Par dni zatem se je isti
Ostojić vrnil med komuniste v gozdove
ter prevzel njihovo poveljstvo na
Braču.

Iz Omiša je nadalje prispelo v Zagreb
sporočilo, da so meseca julija 1942 hrva-
ske oblasti opozorile savejskega povelj-
nika divizije »Bergamo« generala Pia-
zonia in poveljnika savejske posadke v
Omišu, polkovnika De Turisa, da odve-
tniški pripravnik Božo M. m.ica vo-
di v tamošnjem kraju komunistično dru-
žino 10 članov ter z njo organizira in iz-
vršuje razna sabotažna dela na električ-
nih brzojavnih in telefonskih napravah.
Polkovnik De Turis jih je dal zapreti,
toda že naslednjega dne je vse izpustil.
Dva dni pozneje je omenjeni Mimica z
vsemi svojimi deseterimi člani komuni-
stične enotice lahko nemoteno odšel
med komuniste v gozdove. Dalje.)

OBVESTILA »PREVODA«

Zvišanje krušnega obroka za mladino in delavce

Z odredbo Vrhovnega Komisarja za
jadransko operacijsko področje je zvi-
šan dnevni obrok kruha od 1. decem-
bra t. l. za 75 gramov mladini od 9. do
18. leta ter delavcem, kateri prejemajo
dodatno živilsko nakaznico, označeno:
»SD I«, »SD I+II« ali »SD I+II+III«.

Na ta način znaša celotni dnevni
obrok kruha:

	na na- vadio	na do- datno	povečanje od I. XII.	Celotni dnevni obrok kruha
	živil.	nakaz.		
za mladino od 9. do 18. leta	150 gr	—	75 gr	225 gr
za ročne de- lavce	150 „	100 gr	75 „	325 „
za delavce pri težkih delih	150 „	200 „	75 „	425 „
za delavce pri lažjih delih	150 „	300 „	75 „	525 „

Mladini od 9. do 18. leta, katere dru-
žinski poglavarji so pridelovalci, ne pri-
pada ta povišica.

Upravičenci bodo prejeli novi do-
datek na sledeči način:

a) mladini od 9. do 18. leta v mestu
Ljubljani za ves mesec december na-
enkrat 2.325 kg kruha ali 1.922 kg moke
proti izročitvi odrezka št. »V« dodatne
živilske nakaznice GMe za mesec de-
cember;

b) mladini od 9. do 18. leta v ostalih
oskrbovanih občinah, ki ni prejela do-
datne nakaznice GMe, bo izdal pristojni
občinski preskrbovalni urad za ves
mesec december naenkrat 1.922 kg enot-
ne moke z »malim nakazilom«;

c) razne vrste delavcev, ki so v po-
sesti dodatne živilske nakaznice »SD I«,
»SD I+II« ali »SD I+II+III« za mesec
december (zelenkasti podton) lahko na-
bavijo kruh za ves mesec naenkrat ali
pa sproti vsakodnevno proti izročitvi
ustreznega števila odrezkov, označenih
s »SDI«. Tem odrezkom se namreč s
1. decembrom zviša vrednost od seda-
njih 100 gr na 175 gr; ponavljamo, da
bo za vsak tak odrezek priznal Prevod
175 gr kruha, čeprav je na njem na-
tisnjeno 100 gr. Upravičenci, ki so mor-
da že oddali odrezke »SD I« in nabavili
z njimi le 100 gr kruha, so upravičeni
dokupiti še razliko dneвно 75 gr kruha
ali odgovarjajočo količino moke pri
trgovcu ali peku, pri katerem so na te
odrezke nabavili kruh ali moko.

Pri nakupu enotne moke namesto
kruha velja sledeče razmerje:

75 gr	175 gr	275 gr	375 gr
kruha odgovarja			
62 gr	144.6 gr	227.3 gr	310 gr
enotne moke			

Na celomesečno decembrsko dodat-
no živilsko nakaznico:

»SD I« pripada torej 5.425 kg kruha
ali 4.483 kg enotne moke,

»SD I+II« pripada 8.525 kg kruha ali
7.046 kg enotne moke,

»SD I+II+III« pripada 11.625 kg
kruha ali 8.327 kg enotne moke.

To povečanje je bilo možno, ker je
velikomška država dala na razpolago
potrebno količino žita.

Razdeljevanje jabolk za mladino

Od 4. do 7. t. m. se bodo razdeljevala
jabolka za mladino od 9. do 18. leta
starosti po 1 kg na osebo na odrezek
št. III GMe dodatne živilske nakaznice
za mladino po sledečem redu:

Za Miklavža dve novi slikanci:
NOSAN IN ZALKA
BUMČEK IN BUNKICA
Mladinska založba Stari trg št. 30

Pojasnilo. Ker se po moji vrnitvi iz vol-
nistištva meša moje ime z imenom Zorana
Poljša, člana komunističnega vodstva, iz-
javljam, da z zgoraj imenovanim nisem v
nikakem sorodstvu in mi je osebnost ne-
znana. — Miloš Poljša, inž. poručnik, Ljub-
ljana, Zalokarjeva 12.

Blagajna davčne uprave za mesto v
Ljubljani, Vodnikov trg 5, ne bo poslovala
v času od 9.—11. t. m. zaradi beljenja in
čiščenja uradnih prostorov. Nujne obvez-
nosti naj davkoplačevalci plačujejo po po-
ložiščih na pošti. Kinematografi naj si
za navedene dni preskrbe pravočasno za-
dostno število vstopnic.

Pošiljajte za Zimsko pomoč! Številka
čekovnega računa 16.580.

Pouk na I. moški realni gimnaziji v
Ljubljani se bo nadaljeval v ponedeljek
6. decembra 1943. ob 13 v prostorih II. mo-
ške realne gimnazije na Rakovniku. Ta dan
naj pridejo v šolo vsi prvo- in drugošolci
in 3.a in 3.b. V torek, 7. decembra, prične
s poukom 3. in vsi četrti in petošolci.
V četrtek, 9. decembra, pa vsi šestci, sedmi-
ci in osmošolci. Za vse razrede bo pouk prvi
dan po že razglašnem ponedeljkovem ur-
niku. Pričetek pouka vedno ob 13. konce ob
17.5. — Ravnateljstvo.

Opozorilo

Opozorjamo p. n. konzumente, da
je Sedlar Ivan, lastnik tovarne hranil
»Sladac, Ljubljana — Moste, stavil v
promet škatle z napisom »Pravi Fran-
čkov dodatek kavi po pol kilograma,
katere pa ne vsebujejo našega izdelka.
Te škatle se razlikujejo od naših ori-
ginalnih škatel samo po barvi mlincev
na prednji strani škatle. Na naši ori-
ginalni škatli je namreč minček temno
modre barve, torej iste temne modre
barve kot sta dva trakova in površina,
na kateri se nahaja ime »Frank« na
sprednji strani škatle, dočim je na
škatlah, ki jih je stavil v promet Ivan
Sedlar, barva minčka črna, a trakova
in površina pa temno modre barve.

Škatle Sedlarja Ivana sploh ne vse-
bujejo niti najmanjšega odstotka ci-
korije, temveč so napolnjene z neko
drugo mešanico.

Proti Sedlarju Ivanu smo zaradi
gornjega uvedli sodni postopek.

FRANČKOV Dodatek KAVOVINA

D. D., prej Hinka Frančka Sinovi
d. d. Zagreb

Miklavž
je v zadregi...
Da bo kupil roman z 200 slikami
»IVANHOE«
se je že odločil

Ne ve pa, ali naj kupi v pol-
platno vezano izdajo za 45 lir
ali v celo platno vezano in na
najboljšem papirju tiskano
izdajo za 80 lir
Pomagajte mu vendar!

Bodite usmiljeni in usmiljenje boste dosegli!

Delovanje Pokrajinskega podpornega zavoda

Izkušnje iz prejšnjih let so pokazale, da je zasebno delo na karitativnem polju koristno in dalekosežno, da pa ne more zajeti vseh denarnih virov, kakor tudi ne trajno zadostiti izrednim potrebam vojnega časa.

V urejenosti razmerah je bila preskrba našega ljudstva kolikor toliko zadovoljiva. Kljub neenaki razdelitvi dobrin in težkim posledicam gospodarske krize pred sedanjjo vojno za delavce in nameščence ter ostale socialne in gospodarske šibke sloje, so bili primeri bede oziroma večjega pomanjkanja med Slovenci razmeroma redki. Zaradi tega je mogla zasebna dobrodelnost potom raznih karitativnih zvez in društev — ob vsaj deloma javnem skrbstvu občin, banovine in države — zadostiti najnujnejšim potrebam. V nekaterih primerih prizadeji sicer niso bili deležni posebnega urejenega skrbstva, odnosno podpore niso zadostale. V glavnem pa lahko trdimo, da je bila preskrba kljub nedostatkom urejena in v odnosu do današnje znatno zadovoljivejša.

Vojni čas je naložil slovenskim krajem posebne naloge. V začetku je skrb za pomoči potrebne prevzela zasebna iniciativa. Zelo uspešno je bilo udeleževanje dobrodelnih društev zlasti stanovske vzajemne pomoči. Pozneje pa so pokrajinske oblasti zaradi posebnih političnih razlogov posegle v to zadevo in ustanovile Pokrajinski podporni zavod, ki naj bi združil javno in zasebno dobrodelnost pod enotnim vodstvom. S to zamisljo so bili preskrbljeni naši pokrajinski nekateri novi javni podporni viri. Obenem je bila omejena domača pobuda, dočim je stvarno vodstvo celotne dobrodelnosti izostalo. Pokrajinski podporni zavod se ni niti trudil, da bi z večjim in učinkovitejšim uveljavljanjem združil vsa javna in zasebna prizadevanja na tem področju. Omejil se je zgolj na razdeljevanje javnih sredstev, prepuščajoč zasebnikom večjo ali manjšo pobudo ob istočasnem oviranju vsakega obširnejšega in smotnejšega skrbstva za vojne žrtve in podobno. Birokratičnost zavoda samega ni omogočala izvršitve prvotne zamisli o združitvi javne in zasebne dobrodelnosti.

Glede na to se je v novejši dobi uveljavilo naziranje, da je potrebna prenova Pokrajinskega podpornega zavoda. Odpadli so namreč politični oziri, ki niso dopuščali večjega razmaha zasebni dobrodelnosti. Potrebno je bilo obenem nadomestiti nekatere denarne vire ter najti drugačne možnosti za uspešno nadaljevanje te vrste javne preskrbe. Zavod naj bi postal središče dobrodelnosti v pokrajini pri upoštevanju zasebnih pobud na tem polju. Karitativnim društvom naj bi se zagotovila popolna svoboda glede zbiranja sredstev in kroga podpirancev. Preprečilo naj bi se večkratno podpiranje enih na škodo drugih. Enotno vodstvo naj bi omogočalo smotnejšo medsebojno razdelitev področja in pravičnejše ter uspešnejše razdeljevanje podpor. Temu načelu naj ustreza bodoča sestava upravnega odbora Pokrajinskega podpornega zavoda.

Pokrajinski podporni zavod je doslej izdal za izredno preskrbo pomoči potrebnih (brezposelnih, beguncev, družin internirancev itd.):

Ljubljana		lir
okraj Ljubljana-okolica	..	..
logaški okraj	..	..
novomeški okraj	..	..
črnomeljski okraj	..	..
kočevski okraj	..	..
leto 1942	leto 1943	
4.050.000.-	4.194.075.05	
467.997.95	1.146.685.55	
106.065.80	175.104.50	
378.024.20	953.685.10	
178.951.50	221.253.30	
170.894.02	273.924.05	

Vrsti doslej izšlih »Svetovih« knjig se je pridružila še peta številka z naslovom: »S premogom in kovinami po svetu in zgodovini«. »Svetova« knjižnica si je s to knjigo še bolj utrdila sloves, ki si ga je pridobila v kratkem času svojega izdajanja slovenskih poljudno znanstvenih knjig.

Najnovejša knjiga bo pa še prav posebno dobrodošla učenci se mladini, ki bo v knjigi našla mnogo dobrega in koristnega.

Dijaki, posežite po »Svetovih knjigah! Naročite se na »Svet!«

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Prav gotovo bi moralo tako odposlanstvo doseči popoln uspeh in pomirjenje razburjenih duhov na obeh straneh. Toda Džingiskan je v svoji vpravi vražji premetenosti genialno poskrbel, da se je uspeh vsega odposlanstva moral podreti in da je konec vsega odposlanstva moral postati živo nasprotje miroljubnosti. Za vodjo odposlanstva je namreč izbral moža, ki je bil svoj čas podložnik šaha Mohameda in ki je pribežal k Džingiskanu kot ubežnik in izdajalec svojega nekdanjega gospodarja. S tem je vse odposlanstvo postalo najbolj brezobzirno — izzivanje.

Toda Džingiskan je dobro vedel, kaj je s tem napravil.

Kakor je pričakoval, tako se je tudi zgodilo. Šah Mohamed je kar zbledel od jeze, ko je na čelo odposlanstva, ki je s slovensimi koraki prihajalo v slavnostno sprejemno dvorano, spoznal moža — tako zasovražene in preganjane izdajalca. Tudi vsa vojaška klika, ki je imela odločilno besedo na dvoru, je začela godrnjati in kričati. Konec je bil kaj kratek. Zgrabil so vodjo karavana in ga takoj obglavili. Vsem drugim članom odposlanstva pa so ostrigli glave na balin — največja ahamota, ki jo lahko Mongol doživi — in jih opljuvane in zasramovane po-

Iz tega sledi, da so izdatki v l. 1942. znašali 5.361.723.47 lir, v letu 1943. pa 6.964.728.15 lir.

Pričakovati je, da bodo potrebe v prihodnjem letu zlasti v zimskih mesecih, znatno večje. Treba bo najti še več sredstev. Samo za običajno skrbstvo po dosedanjih smernicah bo po vsej verjetnosti potrebnih okrog 10.000.000 lir. K temu je prišteti še izredne izdatke v zimskih mesecih, povzročenih po sedanjem izjemnem stanju v pokrajini. Vseh teh sredstev ne bo mogoče zbrati samo iz javnih virov, temveč bo potrebna soudeležba zasebnikov, ki naj prispevajo v okviru letošnje zimske pomoči.

V prihodnjem letu bodo morale prispevati primerne zneske za redno preskrbo razne javne ustanove v pokrajini. V tem pogledu bo zlasti važno sodelovanje Borze dela, Blagajne za družinske

Osnutki proračuna mesta Ljubljane za 1944

V Kresiji, na finančnem oddelku v Lingarjevi ulici 1-1, soba 23, so bili 3. t. m. razgrnjeni osnutki proračuna mestne občine Ljubljane za leto 1944, ki so strankam dani v vpogled med uradnimi urami. Osnutki bodo razgrnjeni do 7. decembra t. l. Razen osnutkov je predložen še obširen pravilnik k izvrševanju proračuna za prihodnje leto in tarifa na mestno trošarino in uvoznino.

V glavnem ostanejo mestne doklade na državne neposredne davke neizpremenjene. Tako naj se po osnutku pobira kot lani 60% doklada na zemljorino in zgradarino 100% doklada kot lani na uslužbenški davek. Povišana pa je bila doklada na pridobitno, na krošnjarski davek, zavarovalne agencije, na družbeni davek in na rentnino od 10 na 140 %.

Pravilnik o izvrševanju proračuna mestne občine Ljubljanske za proračunsko leto 1944 določa v členu 2, da znašajo redni izdatki mestne uprave (mestnega zaklada), kakor tudi mestnih podjetij, zavodov in ustanov skupaj znesek 120.286.965 lir, prav toliko dohodkov.

Izdatki mestnega zaklada (osebni in materialni izdatki mestne uprave) so v osnutku proračunani na vsoto 52.543.913 lir, v proračunu za l. 1943 odobreno 44.386.223 lir, torej za 8 milijonov 157.690 lir več. V podrobnostih so v posameznih postavkah izdatki mestnega zaklada proračunani: obče upravno oblastvo 3.499.016 lir, za letošnje odobreno 3.144.723 lir, za osebno in imovinsko varnost 1.439.735 lir, odobre-

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Pomilostitve od italijanskega vojnega sodišča obsojenih

Nedavno je bilo objavljeno obvestilo, da je bilo v Ljubljani pomilostitvenih in iz zaporov na svobodo izpuščenih do 392 jetnikov odnosno zapornikov. Sedaj prihajajo posamični ali v manjših skupinah iz Italije mnogi obsojenci, ki so bili sojeni od italijanskega vojnega sodišča v Ljubljani in ki so prestajali kazen po raznih italijanskih kaznivih kaznih. Mnogi obsojenci pa se ne nahajajo v Italiji. Zatrjujejo, da se ti v najkrajšem času povrnejo na svoje domače domove. V sodni palači tik vrtarja pri vhodu je sedaj pritrjen poseben nabiralnik, v katerega se devljejo prošnje v zadevah pomilostitve obsojencev. Nad nabiralnikom je pritrjeno tudi kratko navodilo za postopanje s pomilostitvenimi prošnjami. Te prošnje naj se vlagajo v omenjeni nabiralnik. Vsa zadevna pojasnila se strankam dajejo ob sredo in sobotah v času od 10. do 1. ure. To v sobi št. 133, desno v II. nadstropju. Izven teh dni in ur se ne vabljuje stranke ne

doklade. Pokojninskega zavoda in drugih ustanov. Občine bodo morale prav tako obremeniti do skrajnosti svoje proračune. Zavedati se moramo, da Pokrajinska uprava ne bo mogla nositi vseh bremen in da je treba pritegniti tudi vse druge činitelje brez pomislekov fiskalnega značaja.

Tako zbrana sredstva naj omogočijo vsaj najnujnejšo preskrbo pomoči potrebnih oseb. Pokrajinski podporni zavod naj bi v tem okviru vzdrževal javno kuhinjo v Ljubljani (za 500 do 600 oseb). Nadalje naj bi ta sredstva služila za preskrbo povratnikov in pribežnikov, kakor tudi za nabavo oblačilnih predmetov, plačilo najemnine in podobno.

Samo na ta način bo mogoče zadostiti zahtevam časa in priskočiti na pomoč prebivalcem te pokrajine, katerih stvarne potrebe ne dopuščajo nobenega dvoma o upravičenosti vabila javnosti in javnim ustanovam k sodelovanju pri zbiranju gmotnih sredstev.

no letos 1.320.185 lir, za narodno pravo 1.621.070 lir, odobreno letos 1.379.985 lir, za finančno stroko 3 milijone 543.701 lira, odobreno 3 milijone 795.606 lir, za gradbeno stroko 7.792.762 lir, letos odobreno 6.471.345 lir, za narodno zdravje 1.187.996 lir, letos odobreno 984.006 lir, za socialno skrbstvo 6.343.118 lir, odobreno 4 milijone 738.624 lir, za trgovino, obrt in industrijo 143.848 lir, letos odobreno 139.049 lir, za občinsko gospodarstvo 3.683.762 lir, letos odobreno 4.189.923 lir, za kmetijsko živinorejo, sadjarstvo, vrtnarstvo in gozdarstvo 728.496, letos odobreno 616.632 lir, za štipendije, subvencije in podpore 969.626 lir, letos odobreno 1.724.608 lir, za razne izdatke 799.042, letos odobreno 567.087 lir, za proračunsko rezervno 4.994.323 lir, letos odobreno 2.786.800 lir in za 6% obligacijsko posojilo — anuiteta 1944 — letos 1.448.731 lir.

Izdatki mestnih podjetij so v osnutku proračuna navedeni z vsoto 67 milijonov 743.052 lir, letos odobreni 38.313.356 lir. Dohodki mestnih podjetij so v podrobnostih navedeni in izkazujejo aktivnost podjetij.

Do 7. t. m. so osnutki razgrnjeni na vpogled vsakemu občanu, ki ima pravico podatki k posameznim proračunom in postavkam svoje pripombe in ugovore. Osnutki bodo nato predloženi merodajni oblasti v revizijo, nakar bo sestavljen redni proračun za prihodnje leto, po katerem se bo vodilo gospodarstvo mestne občine Ljubljanske.

sprejemajo. O rešitvi prošnji za pomilostitev bodo obveščene stranke, ki so te prošnje vložile. Za izpušitev in prevoz pomilostitvenih obsojencev v Ljubljano se bo poskrbelo uradoma. Kakršna koli potrdila, nenašajoča se na pomilostitveno postopanje, se ne izdajajo.

Na sodišču v sobi št. 136, II. nadst., se med uradnimi urami od 9 do 12 sprejemajo dalje prošnje za uvedbo revizije obsodbi odnosno procesa.

Gruden — ranozimen

Prijadrali smo v mrzli gruden, ko se v meteorološkem pogledu že začneja zima. Zato so stare Bleiweisove »Novice« v letniku 1850 nasvetovale, da bi se »Slavjani« v pogledu mesecev lažje razumevali, naj bi se mesec december ali gruden nazival »ranozimen«, januar — »sredozimen« in februar — »poznozimen«. Tudi dobri Blaž Potočnik je sestavil poseben seznam za mesece.

Vsa poljska dela sedaj počivajo. Sadjarji so odložili in spravili svoje sadjarško orodje, s katerim so čistili sadno drevje, sadili nova drevesa in obrezovali stare veje. Vrt sedaj počiva. Z decembrom pa se začneja v mestu sezona raznih gledaliških predstav in lepih koncertov. Praktični gospodarji, zlasti sadjarji in vrtnarji delajo svoje bilance in načrte za prihodnje leto.

Vsi poljedelci so bili z vremenom v tem letu splošno zadovoljni. Ni bilo v pokrajini nikjer kakih večjih elementarnih katastrof, tudi strela ni tako pogosto udarjala kot druga leta.

Letošnji november je bil med vsemi

»Izbral si vojsko. Kar je namenjeno, se bo zgodilo. Sam Bog ve, kako se bo vse izteklo!«

In s tem se je začela »svetovna« vojna. Nobenih razgovorov ni bilo več. Vojna napoved je bila izrečena — kocka je padla.

Nad vso širno mongolsko državo je tudi po napovedi vojne vladal še naprej jekleni red. Red v vojski, red v zasebnem življenju. Noben jezdec ni več smel poljubno jezdit po cestah, nobena puščica ni več smela samovoljno zleteti s tette, ne da bi vedel za to vrhovni poveljnik Džingiskan, ne da bi Džingiskan to sam ukazal.

Ta jekleni red je bil uveden že pred mnogimi leti in ta red je mongolski državi dal tako vojski in izrazit pečat, da ga ponazarjajo najlepše pregovori, ki je nastal v tedanjih časih. Rek pravi, da bi v mongolski državi za časa Džingiskanovega vladanja devica lahko brez skrbi šla s polnim loncem zlata na glavi ob Buhare do kitajske prestolnice, ne da bi se ji kaj zgodilo.

Ta, za tedanje čase izredni in neusmiljeni red je bil izraz silnih in premišljenih priprav, v katerih je živela vsa mongolska država, ki se je pripravljala z vsem svojim prebivalstvom in z vsemi sredstvi na vojno, samo na vojno.

Ko je izbruhnila vojna, se je vsa mobilizacija izvedla mirno, brez vseh

88. Vendar včasih mi postane tako hudo, tako samotno brez srca. Naslonila je lice na mrzlo steklo. Dr, dr, so drdrle kotiče, da je bežal pesek izpod ukrivljenih koles. Na obzoru je že prežala zima.

meseci skoraj najdeževnejši. Primerno zgodaj je začelo snežiti. Bilo je 19 deževnih in snežnih dni. Sneg je ležal v ravnini 12 dni. Trnovska vremenska opazovalnica je zaznavala, da je v novembu padlo do 153 mm dežja, v središču mesta pa samo okoli 134 mm. Posebnost je bila, da je dvakrat prav močno grmelo.

Še nekaj o črnohorzijskih trafikantih

Med vsemi sloji ljubljanskega prebivalstva je vzbudilo poročilo o črnohorzijskih trafikantih napeto zanimanje. Že v četrtek zvečer in zlasti v petek so bili posebno med kadilci živahni razgovori, menjavale so se debate o vseh mogočih sankcijah, ki naj bi se uvedle proti črnohorzijskim. Naj tu omenimo, da so za vse veržnike in navijače, ki skrivajo in grmadijo tobake izdelke, ko hranijo večje zaloge tobaka nad predpisano množino, še vedno v veljavi posebna kazenska določila, ki vsebujejo prav visoke zaporne in denarne kazni. Naj spomnimo tu le na znani Čekadov proces, ki se je letos vršil pred vojaškim vojnem sodiščem v Ljubljani in kjer je šlo tudi za kopičenje tobaka in tajne zaloge cigaret, ko sta bila v tem procesu obsojena dva ljubljanska trafikanta na večjo zaporno kazen. Tudi sedaj ovađeni trafikanti bodo deležni vse strogosti kazenskih določil o skrivnih zalozah tobaka.

Dramsko gledališče

Sobota, 4. decembra, ob 16: »Sneguščica«. — Nastop av. Miklavža. Izven. Mladinska predstava. Cene od 22 lir navzdol.

Nedelja, 5. decembra, ob 10, 14 in 17: »Sneguščica«. Nastop av. Miklavža. Izven. Cene od 22 lir navzdol.

Ponedeljek, 6. decembra, ob 16: »Sneguščica«. Nastop av. Miklavža. Izven. Cene od 22 lir navzdol.

Operno gledališče

Sobota, 4. decembra, ob 16: »Netopir«. Opera. Red Sobota.

Nedelja, 5. decembra, ob 15.30: »Sneguščica«. Izven. Cene od 22 lir navzdol.

Ponedeljek, 6. decembra: Zaprto.

Berite »SVET«

Radio Ljubljana

dnevni spored za 4. december:

8.30 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo iz vaje radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijance — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldanski koncert — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Gospodinsko predavanje — 19 Fantje na vasi pojo — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.40 Na kaj misliš (g. Narte Velikonja) 19.45 Napoved sporeda za naslednji dan, sledi mala medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Pisan sobotni večer — 21.40 Prenos iz Beograda — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

KINO UNION 22-21

Duhovita in zabavna komedija o ljubezni in zakonu

»Soproga«

Napisala Thea v. Harbou po odskih komedijah »Soproga« in »Zaljubljen v štiri žene«. Jenny Jugo, Willy Fritsch, Viktor Staal, Hilde v. Stolz itd.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15.30 in 17.30.

KINO MATICA 22-41

ANNA DAMMANN in PAUL HARTMANN v filmu najlepše vsehine! Življenska pot slavne pianistke in podeželjskega zdravnikarja. — Film čustev, mladosti, glasbe in plemenitosti.

»Tovarišica v poletju«

V ostalih vlogah: Viktorija v. Balasko, Gustav Knut in Josefina Dora.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17. ob nedeljah: 10.30, 15.30 in ob 17.30.

KINO SLOGA 27-30

Pripeljte otroke s seboj! Naše občinstvo si je že dolgo želelo tak film, film za stano in mlado, film prav za vse, film poln življenja in zabave, film, v katerem ima glavno vlogo mali petletni

»Peterček«

in znani priljubljeni JOE STOECKEL.

Sodelujejo: Elise Anginer, Gabriele Reismüller, Albert Jauschek in drugi.

Režija: Joe Stoeckel.

PREDSTAVE ob delavnikih ob 15 in 17. ob nedeljah: 10.30, 15.30, 15.30 in ob 17.30.

Predprodaja vstopnic.

MALI OGLASI

GUGALNI KONJ.

esen, masiven, zelo dobro ohranjen, na prodaj. Frankopanska 11, pritriljeje levo.

CEMENTNE CEVI

stalne na zalogi. Jos. Ciblat, cementni izdelki, Dunajska 69.

PRIDNO DEKLE

pošteno, za vsa hišna dela, in VAJENKA za špecerijo trgovino - sprejem. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 8292.

MIKLAVŽEVA

primerna darila so čistočrtni spili in foks-terijerji, 5 mesece stari. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 8293.

VZAMEM V NAJEM

gostilno ali vinotoč v mestu takoj ali 1. jan. Ponudbe upravi »Slovenec« pod »Dobro prometi« št. 8289.

JELOV LES

(SMREKOV) rezan in tesan, kakor tudi brestove, bukovke, hrastove, javorjeve, jesenove, lipove plohe dobite v skladišču družine »MARAD« v Zivovozdravski ulici — za Cukarno.

KADIVC ANTON,

Sv. Petra nasip 1

JEDILNE BUČE

dobite v Maistrovi ulici št. 10.

KRMILNO PESO

dobite v Maistrovi 10.

MISI PODGANE

in čurke zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drage-riji KANC, Zidovska ulica 1.

PRIJETNO SOBOCO

takoj oddam solidne-mu gospodu. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 7706.

VSA

RADIO POPRAVILA

vam točno strokovno in z jamstvom ter z predhodnim pregledom in proračunom izvirni tvrdka »Philips-Radio«, Ulica 3. maja št. 6.